

Česká
obezitologická
společnost

Označování potravin pohledem klinické medicíny

MUDr. Petr Sucharda, CSc.

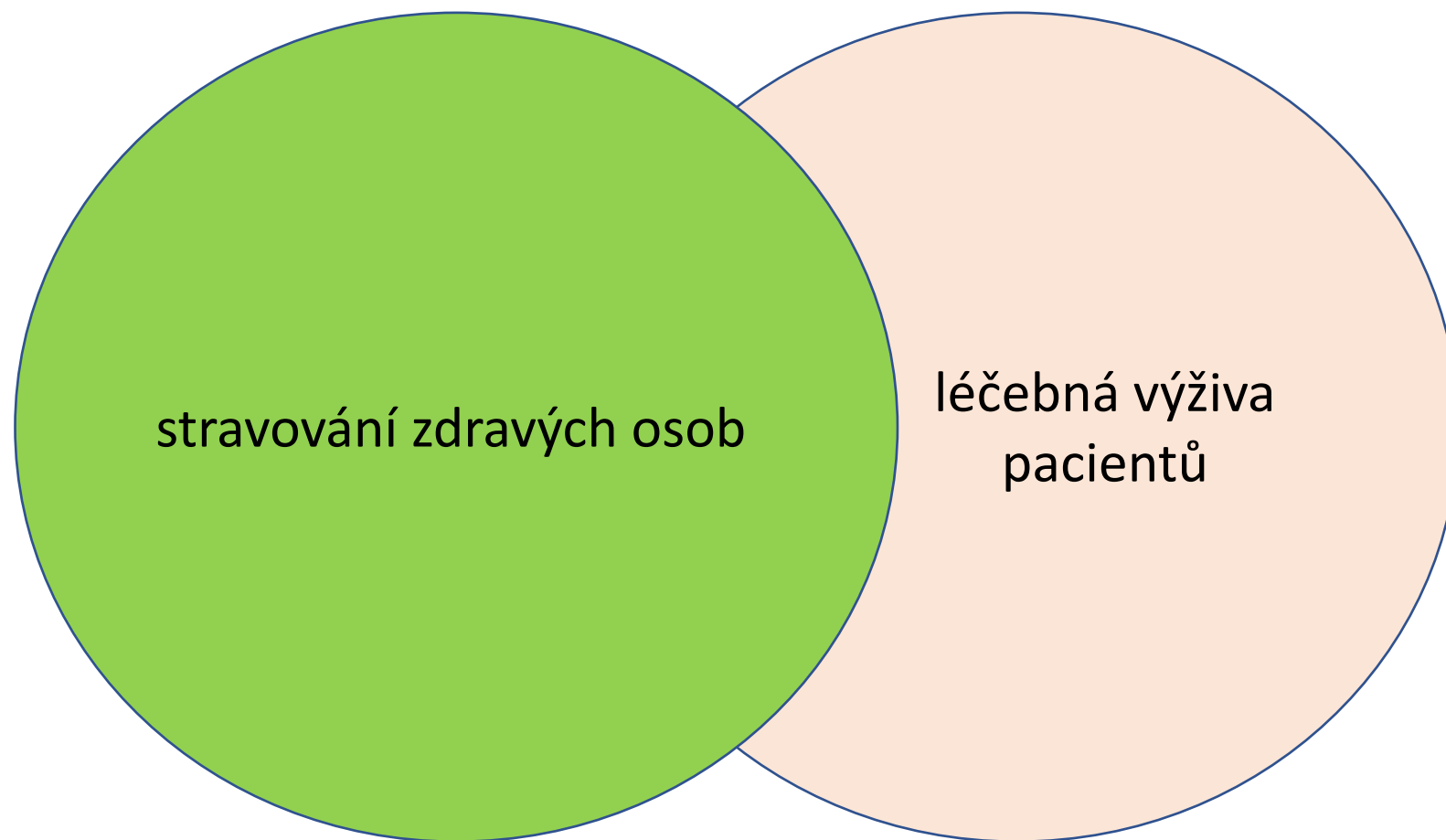
Česká obezitologická společnost ČLS JEP

3. interní klinika 1. LF UK & VFN Praha

Klinická výživa v. zdravá strava

Strava	Populace/diagnózy
změna poměru živin/zastoupení složek	selhání ledvin (bílkoviny) oběhové selhání (sůl, tekutiny) diabetes 1. typu („jednoduché“ cukry) dna (puriny)
	obezita vč. diabetu 2. typu (energie)
vyřazení složek	céliakie, fenylketonurie
zdravá/racionální vč. vegetariánské	zdravé osoby (=neobézní), nemocní bez chorob GIT, bez metabolického postižení...

Zdravá strava v. klinická výživa

Klinická výživa, prevence a označování potravin

- Prevence je nedílnou součástí poskytování zdravotních služeb (v různých oborech medicíny s různou intenzitou):
  - **předcházení nemocem** (primární prevence) – **zdravý životní styl**, zdravé pracovní prostředí, očkování
  - včasné vyhledávání nemocí (sekundární prevence - skrínink, vstupní a periodické prohlídky, genetické testování...)
  - zabránění opakování nebo zhoršení nemocí (terciární prevence).
- **Správná výživa je často nezbytnou součástí primární a terciární prevence.**
- **Ani laik, ani zdravotník nemůže znát složení všech potravin na trhu!**

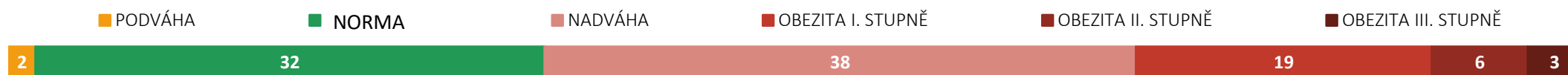
Obezita ve 21. století

Jeden z 5 nejzávažnějších globálních rizikových faktorů

- diabetes 2. typu
- kardiovaskulární onemocnění (zejména viscerální obezita – typ jablko)
  - ischemická choroba srdeční
  - hypertenze
- **průběh virových infekcí** (kovid, ale i chřipka)
- nádorová onemocnění
- onemocnění pohybového systému
- nemoci ledvin
- **invalidita**

Σ: zkracuje zejména roky prožité ve zdraví (ale i délku života)

Rozložení české dospělé populace podle indexu tělesné hmotnosti

BMI nevyjadřuje zdravotní závažnost nadváhy a obezity. Rozhodující je typ (lokalizace) ukládání nadbytečného tělesného tuku, zvl. v kategoriích nadváhy a obezity 1. st.

Podíl osob s normální hmotností od roku 2000 stále klesá (52 % → 32 %!), výrazněji u mužů (49 % → 24 %) než u žen (54 % → 41 %).

Podíl obézních stoupl ze 14 % na 28 %!!

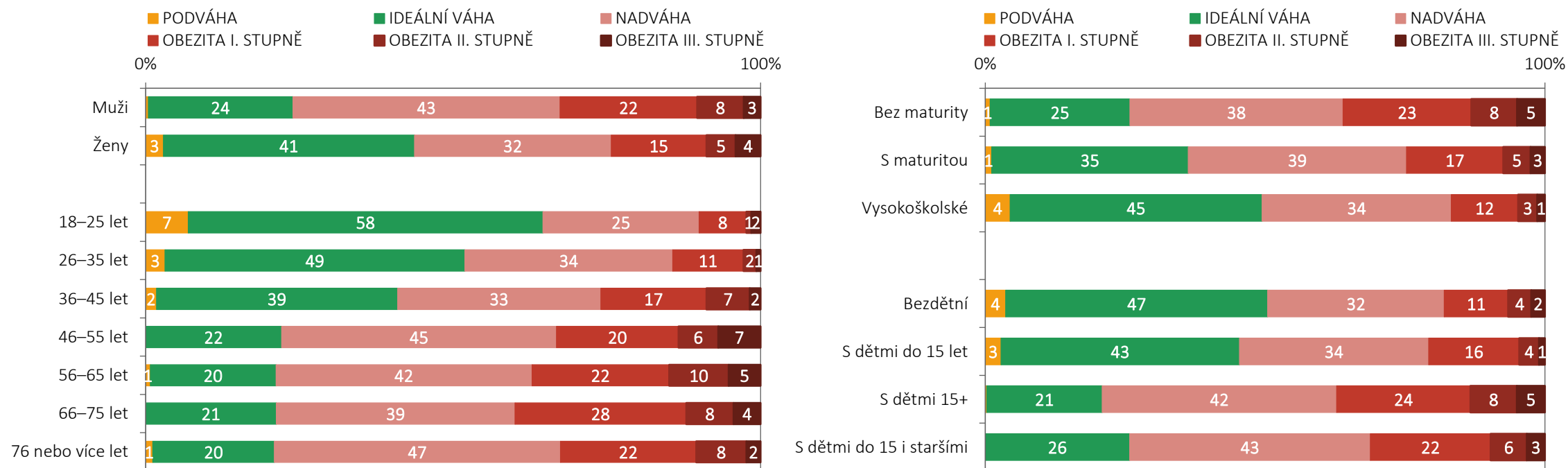
Kategorie BMI	Hodnota BMI [kg/m ²]
Podváha	< 18,5
Norma	18,5–25
Nadváha	25–30
Obezita 1. stupně	30–35
Obezita 2. stupně	35–40
Obezita 3. stupně	> 40

Index tělesné hmotnosti souvisí s pohlavím a věkem.

Podíl žen s normální vahou (41 %) je téměř dvojnásobný oproti podílu mužů s normální vahou (24 %).

Do 45 let postupně výrazně klesá podíl normálně vážících osob, od 46 let zůstává již téměř stálý. S věkem naopak postupně roste podíl obézních (pouze u nejstarší věkové skupiny pak klesá). S rostoucím vzděláním roste i podíl lidí s normální vahou, toto však souvisí i s odlišnou skladbou vzdělanostních skupin podle věku.

Index tělesné hmotnosti (BMI) – podle sociodemografických charakteristik

Komplexní léčba otylosti

- **snížení příjmu energie**
- zvýšení výdeje energie pohybem
- behaviorální intervence
- farmakoterapie
- chirurgická léčba

Komplexní přístup v léčbě obezity

* Léčba v užším slova smyslu - medikace, chirurgický výkon

1. Stanovení skóre obsahu složek

V závislosti na obsahu složek systém Nutri-Score přiděluje body:

- 0 až 10 bodů pro složky, které by měly být v potravě omezeny, například energie, cukry, nasycené

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Energetická hodnota (kcal)	≤80	>80	>160	>240	>320	>400	>480	>560	>640	>720	>800
Cukry (g)	≤4,5	>4,5	>9	>13,5	>18	>22,5	>27	>31	>36	>40	>45
Nasycené mastné kyseliny (g)	≤1	>1	>2	>3	>4	>5	>6	>7	>8	>9	>10
Sodík (g)	≤0,09	>0,09	>0,18	>0,27	>0,36	>0,45	>0,54	>0,63	>0,72	>0,81	>0,9

- 0 až 5 bodů za prospěšné složky, které je třeba podporovat, jako je ovoce, zelenina, ořechy, vláknina a bílkoviny.

	0	1	2	3	4	5
Bílkoviny (g)	≤1,6	>1,6	>3,2	>4,8	>6,4	>8,0
Potravinová vláknina (g)	≤0,7	>0,7	>1,4	>2,1	>2,8	>3,5
Ovoce / zelenina / ořechy (%)	≤40	>40	>60	-	-	>80

Většina potravinářských výrobků má stejný rozsah skóre a metody výpočtu. Výjimky platí pro: nápoje, tuky a oleje a sýry.

Obezita a Nutri-Score

- + zahrnuje celkovou energetickou hodnotu stravy
- + hodnotí obsah cukrů (17 kJ/g)
- nehodnotí samostatně energii dodanou tuky (38 kJ/g)

Výbor České obezitologické společnosti ČLS JEP se shodl, že pozitiva značení potravin systémem Nutri-Score v péči o obézní převažují.